

Nieuwsbericht Afdeling staats- en bestuursrecht

MAART 2024

Universiteit
Leiden

Bij ons leer je de wereld kennen

Onderwijs

Gastcollege Hans-Martien ten Napel aan LUC

Op 1 maart gaf **Hans-Martien ten Napel** een gastcollege over “Constitutionalism and Rule of Law in the Netherlands: Contemporary Challenges” aan Leiden University College The Hague. Het college vormde onderdeel van het vak “Constitutions & Constitutionalism in a Globalizing World” van dr. Joris Larik, die tevens verbonden is aan het Leidse Europa Instituut. Na afloop vond een levendige gedachtenwisseling plaats over onder meer de Nederlandse kabinetsformatie met de studenten die afkomstig waren uit zeker tien verschillende landen.

Voor Bestuursrechtelijke Vraagstukken met masterstudenten naar de daklozenopvang in Utrecht

Op 22 maart bracht een groepje masterstudenten onder begeleiding van **Rowie Stolk** een bezoek aan de daklozenopvang in Utrecht. Dit bezoek maakt onderdeel uit van de law clinics in het practicumgedeelte van het mastervak Bestuursrechtelijke Vraagstukken. Daarvoor werken studenten in groepsverband aan opdrachten van praktijkorganisaties. Eén van die organisaties is Stichting Goud, die de belangen van dak- en thuislozen in Utrecht behartigt. De studenten konden tijdens het bezoek kennismaken met medewerkers, met een veldwerker mee de straat op, de dagopvang bezoeken, en met een medewerker van het Leger des Heils in gesprek. De komende weken zullen deze studenten via verschillende deelopdrachten Stichting Goud adviseren over de rechten van dakloze EU-arbeidsmigranten.

Onderwijs

Rowie Stolk met masterstudenten naar het PILP

In het kader van diezelfde law clinics bezocht **Rowie Stolk** met een andere groep studenten op 22 maart het PILP. Tijdens dit bezoek leerden de studenten meer over de werkzaamheden van het PILP, dat als advocatenkantoor zonder winstoogmerk fungeert als juridische bondgenoot van gemeenschappen, bewegingen en activisten inzet voor de bevordering van mensenrechten, de versterking van de rechtsstaat en een meer rechtvaardige wereld. De studenten gaan bij het PILP de komende weken aan de slag met verschillende vraagstukken op het gebied van demonstratierechten.

Onderzoek

Aart Hendriks in Ars Aequi over toelaatbaarheid euthanasie onder 12 jaar

Aart Hendriks, hoogleraar gezondheidsrecht aan de afdeling Staats- en bestuursrecht, schreef een bijdrage voor Ars Aequi over de toelaatbaarheid van euthanasie bij kinderen onder de 12 jaar. Anders dan bij kinderen vanaf 12 jaar was dat tot 1 februari dit jaar strikt verboden. Sinds 1 februari is een aparte regeling tot stand gekomen. Ook voor ongeneselijk zieke kinderen onder de 12 jaar mag een arts thans euthanasie verlenen, al gebeurt dat niet op grond van de bestaande euthanasiewet maar volgens een aparte regeling. Het artikel in Ars Aequi is [hier te lezen](#).

Onderzoek

NTB 2024/94: Demy Jongkind over Unierechtelijke subsidiëring samenwerkingsverbanden

In de nieuwste aflevering van het Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht verscheen een [bijdrage](#) van **Demy Jongkind** en Jacobine van den Brink over de subsidiëring van samenwerkingsverbanden op grond van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Demy en Jacobine onderzoeken in deze bijdrage hoe de subsidiëring van samenwerkingsverbanden op grond van een van de basisverordeningen die ziet op de uitvoering van het nieuwe GLB Unierechtelijk is vormgegeven en genormeerd, en ook op welke wijze dit handen en voeten krijgt in Nederland. Daarnaast beantwoorden zij de vraag of uit de normering van deze Unierechtelijke netwerksubsidies lessen zijn te trekken voor de netwerksubsidies die uitsluitend met nationaal geld worden gefinancierd en wat de consequenties daarvan zouden moeten zijn voor de (subsidietitel van de) Awb.

Rogier Kegge bij congres Living Environmental Law en artikel in bundel ‘Social and Scientific Uncertainties in Environmental Law’

Tijdens het internationale congres Living Environmental Law, georganiseerd bij Wageningen University, presenteerde **Rogier Kegge** zijn paper “The Programmatic Approach and the Precautionary Principle, if you play with fire, you will get burned!?” De centrale vraag van het paper is of de lineaire structuur van het voorzorgsbeginsel kan samengaan met de cyclische structuur van de programmatische aanpak. Rogiers presentatie is [via LinkedIn](#) te bekijken. Over het voorzorgsbeginsel en de Habitatrictlijn publiceerde Rogier samen met Hidde Kremers daarnaast het artikel “The Programmatic Approach, Uncertainty and Monitoring in the Habitats Directive: The Precautionary Principle as a Pavlovian Reflex to Uncertainty?” in het [boek ‘Social and Scientific Uncertainties in Environmental Law’ \(kosteloos beschikbaar als e-book\)](#).

De Afdeling in de media

Opiniestuk Hans-Martien ten Napel over democratie, kabinetsformatie en de PVV

Op 2 maart publiceerde **Hans-Martien ten Napel** een [opiniebijdrage](#) op de Vlaamse nieuwssite Doorbraak, getiteld “De Nederlandse democratie: een zinkend schip?” Hierin herinnerde hij eraan dat het historisch gezien bepaald niet zonder precedent zou zijn dat de grootste partij buiten het kabinet blijft. Niet voor niets beschouwen we de gebrekkige relatie tussen de verkiezingsuitslag en de samenstelling van het erna gevormde kabinet vanouds als de achilleshiel van het Nederlandse bestel. Dat dat in het verleden is geaccepteerd, biedt onder de gewijzigde omstandigheden echter geen garantie voor de toekomst.

Roel Becker bij Radar over dossiers toeslagenaffaire

Op 4 maart schoof **Roel Becker** aan bij Radar over de lange wachttijden waarmee gedupeerde toeslagenouders te maken krijgen als zij bij de Belastingdienst hun gehele dossier opvragen. Ze kunnen naar de rechter stappen om de Belastingdienst een dwangsom te laten opleggen, maar daarmee hebben ze hun dossier nog niet. Ouders moeten zich echter wel voor 1 januari 2025 melden. Roel legde uit dat daarvoor een beroep kan worden gedaan op de versoonlybare termijnoverschrijding of een onvolledige aanvraag kan worden ingediend. Ten slotte schetste Roel hoe complex het is om vast te stellen op hoeveel schadevergoeding gedupeerden recht hebben; we moeten daarom afstappen van het idee dat iedereen precies krijgt waar hij of zij recht op heeft. Bekijk het fragment van Radar [via deze link](#) (vanaf 39:00).

De Afdeling in de media

Roel Becker geïnterviewd door student SVJ over dubbelreferendum Ierse grondwet

Op 8 maart konden Ierse kiezers in een referendum stemmen over twee artikelen in hun Grondwet. Deze artikelen, die gaan over de rol van vrouwen in de samenleving en de definitie van een gezin, getuigen van de katholieke invloed op de Ierse constitutie. **Roel Becker** werd door een student van de School voor Journalistiek (SVJ) geïnterviewd over geschiktheid van een referendum voor deze wijziging en de rol van de Grondwet. Het gehele fragment is [hier te bekijken](#).

Wim Voermans bij OP1 en Spraakmakers over het ‘vierkante rondje’ in eindverslag Putters

Wim Voermans schoof op 14 maart aan bij [talkshow OP1](#) over het eindverslag van informateur Kim Putters. Bij het programma [Spraakmakers](#) op NPO Radio 1 verschaftte hij hierover ook staatsrechtelijke duiding. Putters’ verslag hinkt volgens Voermans ten aanzien van de wens voor een akkoord op hoofdlijnen op twee gedachten. Gedetailleerde afspraken zijn nodig voor grote dossiers als migratie, klimaat, boeren, woningmarkt en stikstof. ‘Hoe gaat het vierkante rondje opgelost worden, wel algemeen maar toch goede afspraken?’ Op dergelijke grote dossiers zijn precieze afspraken bittere noodzaak, aldus Voermans.

Mag een commissielid in de Staten helpen bij emigreren naar Rusland of Belarus?

Geerten Boogaard ging op 16 maart in BN DeStem in op die vraag: “Tot het moment dat wij zelf in oorlog met Rusland komen, is het geen schending van het recht of van de gedragscode om mensen te helpen met emigratie naar Rusland of Belarus. Wat Alexander Skepko doet is heel opvallend, maar een fetisj hebben voor een bepaald regime mag in een democratie. Zolang hij niet ronselt voor de Russische krijgsmacht heeft hij geen probleem.” Lees het artikel in BN DeStem [hier](#).

De Afdeling in de media

Reijer Passchier bij Omroep HUMAN over weren camera's uit parlement

Universitair docent Reijer Passchier werd door Omroep HUMAN geïnterviewd over zijn pleidooi om camera's te weren uit de nationale vergaderzaal. Reijer ging in op het frequente gebruik van opnamen van debatten door partijen ten behoeve van filmpjes op social media voor de eigen achterban. De aanwezigheid van camera's heeft daardoor een 'perverterende werking' voor het politieke debat. Camera's in het parlement geven té veel transparantie en staan daardoor compromissen in de weg.

[Het hele fragment is hier te bekijken via Instagram.](#)

Opinie Wim Voermans: unfaire interinstitutionele kritiek Wilders na demonstraties Holocaustmuseum

In een opiniestuk in Het Parool ging **Wim Voermans** op 16 maart in op de demonstraties bij de opening van het Nationaal Holocaustmuseum. Die demonstraties schoten bij velen in het verkeerde keelgat. Overlevenden van de Holocaust en nabestaanden werden net als de president van Israël door pro-Palestijnse demonstranten van dichtbij uitgejoeld en uitgescholden. PVV-leider Wilders haalde uit naar burgemeester Halsema door te stellen dat het toestaan van de demonstratie 'riekt naar een politieke actie'. Wim betoogt dat Wilders' uitspraken niet alleen principieel bezwaarlijk zijn, maar ook een slecht teken vormen voor de kabinetsformatie. "Kritiek is prima, maar je moet de instituties van de rechtsstaat wel héél laten. Zeker als je daarin als Kamerlid en fractieleider van de grootste partij een verantwoordelijkheid hebt." [Lees het gehele opiniestuk hier.](#)

Lezingen en externe activiteiten

Presentatie Esteban Szmulewicz over Chili bij bijeenkomst Local Public Sector Alliance

Op 4 maart 2024 hield de Local Public Sector Alliance (LPSA) een werkgroepbijeenkomst over lokale democratie en inclusief bestuur. Daar kwamen theoretische ideeën en ervaringen over lokaal bestuur en decentralisatie aan bod. **Esteban Szmulewicz**, promovendus aan de afdeling Staats- en Bestuursrecht, presenteerde zijn bevindingen over Chili. De titel van Estebans presentatie was 'Positieve ontwikkelingen en uitdagingen voor lokale democratie en inclusief bestuur in Chili'. Zijn belangrijkste bevindingen waren volgens hem de wettelijke ontwikkelingen met betrekking tot burgerparticipatie en toegang tot informatie. [Lees meer over Estebans presentatie via deze link \(Engels\)](#).

Roel Becker organiseert en presenteert op Jonge Onderzoekersdag Staatsrechtkring

Op donderdag 21 maart vond bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Jonge Onderzoekersdag van de Staatsrechtkring plaats. **Roel Becker** had niet alleen een belangrijk deel van de organisatie van deze dag op zich genomen, maar presenteerde tijdens de middagsessies ook zijn promotieonderzoek over de rechter en decentralisatie.

Rowie Stolk, Roel Becker en Robbert Bruggeman bij Carrière dag Res Publica

Op 27 maart organiseerde de masterstudievereniging Res Publica de jaarlijkse Carrière dag. Naast workshops van advocatenkantoren, de rechterlijke macht en ministeries konden de studenten bij **Rowie Stolk** in een workshop 'promoveren' meer leren over een carrière binnen de academie. Aansluitend konden de masterstudenten met **Roel Becker** en **Robbert Bruggeman** in gesprek over hun ervaringen als promovendi.

Lezingen en externe activiteiten

Leergang Aanbesteding en Schaarre rechten van start

Op 25 maart ging de PAO-leergang Aanbesteding en schaarse rechten van start. **Annemarie Drahmman**, universitair hoofddocent, en **Demy Jongkind**, promovenda aan onze afdeling, zijn enkele van de docenten in deze cursus.

Vanuit Leiden Law Academy verscheen een [post over de start van de leergang op LinkedIn](#).

Res Publica

Vorige maand stond voor Res Publica in het teken van onze jaarlijkse carrièredag. We hadden een vol programma en een grote groep enthousiaste studenten. De dag begon met een plenaire workshop van onze hoofdsponsor Stibbe, waarna de studenten in groepjes uiteen gingen om kleinere workshops bij te wonen. Als eerste namen La Gro Geelkerken, het ministerie van Justitie en Veiligheid, en de Rechtbank Amsterdam het woord. In de tweede ronde kwamen de Academie voor Wetgeving en Overheidsjuristen, de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State aan de beurt en gaf Rowie Stolk een workshop over promoveren aan de afdeling. Als laatste was er een gesprekkenronde met alle aanwezige instanties, waar ook Roel Becker en Robbert Bruggeman aansloten, zodat studenten laagdrempelig al hun prangende vragen konden stellen. Uiteraard werd er afsluitend geborreld. De dag was een groot succes en we hopen dat de studenten na afloop extra duidelijk hebben dat de wereld aan hun voeten ligt!

Eind van de komende week houdt Res Publica haar jaarlijkse bedrijvendiner. Waar de carrièredag vooral publieke instanties belicht, staat het bedrijvendiner in het teken van advocatenkantoren. Het is natuurlijk een lustrumjaar, dus ook het diner is extra uitgebreid: vier gangen bij Proeflokaal 1574. We hebben er zin in!

Save the date:
Op 17 mei 2024 wordt het lustrum van Res Publica gevierd met een symposium en borrel.

Agenda

PAO- en ander cursusaanbod

28 MEI T/M 11 JUN Masterclass Strategisch Procederen

Rowie Stolk verzorgt in mei en juni in drie dagdelen een masterclass Strategisch procederen. Steeds vaker proberen belangenorganisaties via juridische procedures publiek beleid te beïnvloeden. Het afgelopen decennium hebben belangenorganisaties op verschillende beleidsterreinen tal van high profile rechtszaken gevoerd, zoals over het klimaat, stikstof, de coronamaatregelen, etnisch profileren en de kwaliteit van asielopvang. Strategisch procederen lijkt kortom de nieuwste tool in de gereedschapskist van belangenbehartigers. Deze Masterclass Strategisch Procederen is bedoeld voor (met name) Public Affairs-professionals die willen weten wat de juridische mogelijkheden zijn om als belangenorganisatie strategisch te procederen. Hoe zet je rechtszaken nu effectief in? Wie kan wanneer, waarover en waartegen procederen? Wat zijn de risico's? En hoe verhoudt procederen zich tot andere strategieën van belangenbehartiging?

Meer informatie is te vinden via [deze link](#).

10 JUN Seminar Aanbesteding & Schaarse rechten 2024

Jaarlijks besteedt de overheid tientallen miljarden euro's aan uitvoering van beleid. Dat beleid kan betrekking hebben op invulling van de thuiszorg, de verkoop van overheidsgebouwen, de aanleg van infrastructurele voorzieningen of de inhuur van IT specialisten, maar ook op het toestaan van gereguleerde activiteiten of het mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen, zoals windmolenparken. In veel van deze gevallen heeft dit overheidshandelen een relevant economisch belang. Mag de vergunningverlening voor rondvaartboten beperkt blijven tot een vaste groep ondernemers? Moeten overheidseigendommen volgens een voorgeschreven procedure worden verkocht? Welke beperkingen gelden voor de verdeling van subsidies? Heeft de overheid een verplichting marktpartijen een gelijke kans te geven voor deze (veelal schaarse) economische belangen in aanmerking te komen? En zo ja, op welke wijze kan – of moet - de begunstigde dan worden geselecteerd? Deze en andere vragen staan centraal bij het leerstuk dat ziet op de verdeling van schaarse rechten in zowel het privaatrecht als publiekrecht. De ontwikkelingen binnen dit relatief nieuwe rechtsgebied gaan razendsnel. Tijdens dit seminar zal door diverse sprekers, waaronder universitair hoofddocent Annemarie Drahmman, worden stilgestaan bij actuele vraagstukken die spelen in het Europees recht, aanbestedingsrecht, privaatrecht en bestuursrecht. Inschrijven kan [via deze link](#).

Agenda

PAO- en ander cursusaanbod

2 DEC Actualiteiten Schaarse Rechten in het Publiek en Privaatrecht 2024

De cursus Actualiteiten Schaarse rechten in het publiek en privaatrecht zal aan de hand van recente voorbeelden uit de jurisprudentie een compleet beeld schetsen van de actuele stand van zaken van de verdeling van schaarse publieke en private rechten. De ontwikkelingen over de toekenning van schaarse rechten volgen in hoog tempo. Na deze cursus bent u op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen. Tijdens de cursus zal steeds het perspectief van zowel de overheid als de geïnteresseerden in het schaarse recht worden belicht. Ook zullen veel praktische tips worden gegeven over de spelregels die gelden bij de verdeling van schaarse rechten. Stilgestaan zal worden bij zowel de vraag wanneer sprake is van een schaars recht als de vraag hoe een schaars recht moet worden verdeeld. Docenten zijn Annemarie Drahmman en Demy Jongkind. [Meer informatie en de mogelijkheid tot inschrijven is hier te vinden.](#)

19E LUSTRUM RES PUBLICA

LEZING MICHIEL SCHELTEMA

PANELDISCUSSIES

Bestuursrecht

Met Sarah Deaney & Michiel Tjepkema

Staatsrecht

Met Florian van Hout, Jelmer Maarsen & Ingrid Leijten

Academie & Praktijk

Met Harmke van der Gaag, Ali al Khatib, Rowie Stolk & Ymre Schuurmans

BORREL

17 mei 2024, 15:00 - 18:00 (Symposium), aansluitend borrel

KOG (Steenschuur 25, Leiden)

Café Scheltema (Marktsteeg 1, Leiden)

[Aanmelden via link](#)

Vragen? R.g.becker@law.leidenuniv.nl

Activiteiten

17 MEI Lustrumsymposium en -borrel mastervereniging Res Publica

Op 17 mei wordt het 19e lustrum van Res Publica gevierd met een symposium en borrel. Het programma van de dag omvat een inspirerende lezing verzorgd door niemand minder dan Michiel Scheltema. Aansluitend op de lezing vindt een gezellige borrel plaats, waar gelegenheid is om te netwerken, herinneringen op te halen en nieuwe connecties te maken. Ook vinden er diverse panelsessies plaats, waar (oud-)collega's van de Afdeling Staats- en bestuursrecht aan zullen deelnemen. Alle Leidse studenten, alumni Staats- en Bestuursrecht en andere geïnteresseerden zijn door Res Publica van harte uitgenodigd om aanwezig te zijn.

[Aanmelden kan via deze link.](#)

Agenda

Promoties en oraties

23 APR Save the date: promotie Rowie Stolk

Rowie Stolk zal op dinsdag 23 april 2024 om 16.15 uur haar proefschrift 'Procederende belangenorganisaties in de polder: een interdisciplinair perspectief op de toegang tot de rechter' verdedigen.

---

31 MEI Save the date: oratie Reijer Passchier aan de Open Universiteit

Save the date! Op vrijdag 31 mei 2024 houdt Reijer Passchier van 16 tot 17 uur zijn oratie aan de Open Universiteit in Heerlen over 'De vloek van #bigtech: constitutioneel verval en digitaal feodalisme'. Voorafgaand vindt, waarschijnlijk vanaf ca. 13 uur, een symposium plaats over wetsanalyse en wendbare wetgeving. Reijer: "Voor een leuk middagje digitalisering en de democratische rechtsstaat kun je komende lente dus naar Zuid-Limburg komen!" Opgeven kan vanaf februari via de website van de Open Universiteit.

---

18 JUN Save the date: promotie Esmée Driessen

Esmée Driessen zal op dinsdag 18 juni om 16.15 uur haar proefschrift over het uitdaagrecht (Right to Challenge) verdedigen.